

Forfatter: Jacobsen, Peder Vilhelm

Titel: BREV TIL: Adler, Peter Christian FRA: Jacobsen, Peder Vilhelm (1832-05-13/1832-05-15)

Citation: Jacobsen, Peder Vilhelm: "BREV TIL: Adler, Peter Christian FRA: Jacobsen, Peder Vilhelm (1832-05-13/1832-05-15)", i *Breve fra P. V. Jacobsen - breve udgivne i anledningen hundredaarsdagen for hans fødsel*, J. L. Lybecker og E. A. Hirschsprung, s. 171. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001987348-000-shoot-L0019873480000051.pdf> (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Breve fra P. V. Jacobsen - breve udgivne i anledningen hundredaarsdagen for hans fødsel

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

13—15. Maj 1832.

Jeg haaber, at Du selv har overtaget Dig den Umage at undskylde mig hos Dig for at jeg saa længe har tiet, endogsaa efter at Du havde skrevet mig til. Mit Arbejde ved juridisk Examen og min Cancellitjeneste røvede virkelig al min Tid i næsten en Maaned og efterlod, da jeg i forrige Uge blev nogenlunde fri, i flere Dage samme Indtryk i min Aand, som en Kobberskilling, man trykker fast i en andens Haand, lader efter sig, selv naar den igen er borttagen. Desuden er der mødt mig adskilligt, som, naar det traf andre, vilde gøre, at de gave sig til at skælde og bande i det mindste i en Maaned, og som bringer mig, der ikke plejer at give ubehagelige Følelser Luft i Ord eller Skrift, til at føle stille, men stærk Ærgrelse. Under saadanne Omstændigheder vilde jeg ikke have kunnet give Dig noget, hvormed jeg kunde tro, at Du vilde blive tilfreds.

s. 172Dit sidste Brev indeholdt — foruden nogle Ord om, hvorledes det, alt inden min Efterretning kom til Dig, var gaaet op for Dig, at Hertz kunde være Gjengangeren, og jeg »Samlere« af den anonyme Nytaarsgave — fremdeles en ved min Indledning foranlediget Fremsættelse af din Anskuelse af Naturen, saa og en derpaa grundet Bemærkning om »Kunsten og Naturen«. Det vilde ikke være rigtigt, om jeg her prøvede at gøre Modbemærkninger; vi ere uden Tvivl fra et andet Standpunkt temmelig enige om det rette, og formodentlig Hertz igen enig med os; men saa godt som Sligt lader sig behandle i en mundtlig Samtale, saa lidet kunne slige Materier, hvor den ene let kommer til at misforstaa den anden, diskuteres i en skriftlig Dispute. Jeg gemmer derfor mine Ord i denne Henseende, til vi engang sees, og jeg haaber dog, at Du, der oftere i den senere Tid har berørt Muligheden af et Besøg her i Byen, i Sommer eller i det seneste i Efteraaret giver mig Lejlighed til at afhandle denne og flere andre Materier, saaledes som jeg troer de maa behandles. Virkelig, kære Adler, kom snart herover, baade Du selv og vi Andre ville have godt af et saadant Møde.

Jeg bør af flere Grunde fortælle Dig endel om mit Forhold til den berømmelige Forfatter, jeg ovenfor nævnte, saavel som om min Dom over hans Arbejder. Som Du veed, ere Hertz og jeg Skolecamerader og Studenter fra samme Aar. Uagtet jeg nu saaledes havde særdeles megen Omgang med ham, som og med Thortsen og Kilde, gjorde de, der samtligen beskæftigede sig ikke blot med at læse æsthetica, saaledes som jeg, men og med at skrive sligt — ikke mig, eller andre, bekendt med disse deres Præstationer, hvilket jeg ej heller var begærlig efter at lære at kende. Efter de første s. 173Studenteraar ophørte min Forbindelse med Hertz, tildels fordi han boede ude af Byen ; ¹⁾ og først senere kom jeg i 1824 og 25 igen i nærmere Forhold til ham, da jeg paatog mig at quasi-manuducere ham til juridisk Examen. Efter dennes mindre heldige Udfald — (han fik haud, uden Tvivl dels fordi han ved sin Tunghørighed ikke forstod endel Spørgsmaal, og dels fordi hans Examen indtraf paa en Tid, da der herskede meget rigide Principer) — saa trak han sig igen meget tilbage, og da jeg i den Tid havde flere Andre, med hvem jeg stod i venskabelig Forbindelse, bleve vi igen borte fra hinanden. Først i Vinteren 1827—28 traadte vi hinanden igen meget nær, og han havde i Foraaret 1828 alt bestemt at indvie mig i sine Aaret i Forvejen begyndte Forfatter-Hemmeligheder, hvis ikke mine strænge Domme om Litteraturen havde skræmmed ham, og hvis ikke snart efter min Sygdom havde gjort det umuligt at aabenbare mig hans Autorskab. Saaledes fik jeg Hemmeligheden først at vide, efter at min Nervesvækkelse havde tabt sig nogenlunde. Derimod er Amors Geniestreger, Emma, Gjengangerbrevene og Nytaarsgaven opvoksede under mine Øjne. De tvende første vare iøvrigt Prøver, om hvis Udfald vi lige saa lidet havde Begreb som om Udfaldet af det vovelige Foretagende med de poetiske Epistler fra Paradis. Ikke faa vare Medvidere i hans Hemmelighed, men det var Kilde, Thortsen og mig, der tjente ham som egenlig Forsmag paa Publikum, og vore Domme vare saa langt fra at være milde, at han næppe nogensinde har faaet saa s. 174strænge Bedømmelser — Grovheder fraregnede — paa Prent, som han har faaet dem mundtligt og skriftligt af os. Hvad »Amors Geniestreger« angaar, da var vor Dom vel allerede dengang nogenlunde gunstig, men den er egenlig først bleven fordelagtig, efterat vi senere og oftere have læst den. Mod »Emma«, hvor Hertz dels har villet skildre saa naturligt som muligt, og dels — i det mindste i de 3 første Akter — villet vise, at der egenlig ikke udfordres nogen synderlig Handling i et Drama, har jeg, nemligen forsaavidt det sidste angaar, haft betydeligt at indvende, og min Opposition vedbliver. Gjengangeren morede os allerede stykkevis, men først da jeg havde læst den trykt, bifaldt jeg den næsten aldeles. Den anonyme Nytaarsgave skulde ikke have været ene af Hertz ; ogsaa Kilde og Thortsea skulde have arbejdet med paa den; jeg paatog mig kun, efter megen Beden, at skrive en Fortale. Men Thortsen erklærede senere, at han ikke kunde skrive noget, og Kilde, der hele Tiden havde givet godt Haab, deklarerede, næsten som der skulde begynde at tænkes paa Trykningen, at han ikke kunde blive færdig. Hertz maatte derfor i største Hast, paa lidet over 3 Uger, skrive begge de 2 dramatiske Arbejder, ¹⁾ der findes i Nytaarsgaven, og jeg, der uagtet Thortsens særdeles fordelagtige Dom over Indledningen ikke havde stor Lyst til at vise mig første og eneste Gang paa Parnasset i Selskab med en af de dygtigste Folk, der havde hjemme der — jeg fik under saadanne Omstændigheder ingenlunde Lov til at trække min lille Skærv tilbage. — Saaledes ved Du nu ogsaa Sammenhængen med mit poetiske Forfatterskab. Hvad Thortsen angaar, da har jeg aldrig set s. 175noget af ham, med Undtagelse af versificerede Kaadheder i Breve, og nogle parodiske Digte, vi Alle extemporerende have sat sammen; han paastaar imidlertid, at hvad han tidligere har skrevet — Intet er udkommet — har været maadeligt, og at hans Aand nu aldeles har phørt at kunne være producerende i poetisk Henseende. Af Kilde har jeg set et og andet, der er af en saa særegen, om end noget extravagant eller bizar Natur, at jeg ønskede, han engang vilde kunne komme frem med det. Dette er imidlertid tildels tidligere Arbejder, og jeg formoder, at hans Sig-Fordyben i de engelske Forfattere paa engang vil have berøvet ham endel baade af det originale og det sand poetiske i hans Natur. Jeg mindes kun eet Stykke, en

Oversættelse af noget Byronsk, som trykt (i Flyveposten for 1830). Iøvrigt er hvad jeg her har fortalt Dig om Kilde og Thortsen og tildels om Hertz naturligvis Hemmeligheder, som Du maa bevare saa trygt, at Du f. Ex., naar Du kommer herover, ikke maa lade Dig mærke med det mindste enten for Fremmede eller for de Paagældende selv. Det er et lidet Forræderi, hvormed jeg søger at gøre det Forræderi godt igen, som jeg har bedrevet imod Dig. —

Virkningerne af Hertz's Demaskering have ikke været saa uheldige, som jeg troede, de vilde blive, end mindre saadanne, som han selv frygtede for. Det er kun en næsten umærkelig Dalen i Folks Omdømme om hans Arbejder, der har fundet Sted, og hos Alle, med hvem han har gjort Bekendtskab som Autor, har han nydt en særdeles behagelig Modtagelse. Af de Skuespillere, han har besøgt, og som have besøgt ham, gør han mest af Winsløv junior fra Forstandens Side og af Liebe i Henseende til Gemyttet. Af Skuespillerinderne er det Md. Wexschall og Fru Heiberg, han taler med s. 176 mest Respekt om. Iøvrigt er han kommen i Forbindelse med H. C. Ørsted, Mynster, Collin og Heiberg. Collin havde allerede tidligere viist ham som anonym dramatisk Skribent megen Velvilje; Heiberg og han ere som røde Køer, skønt hvor længe maa vor Herre vide. — Forresten har Hertz — men det er ogsaa en Hemmelighed — efter Collins og Møstings Opfordring søgt om til næste Aar at faa et Rejsestipendium og om imidlertid at erholde en Gratification, da han virkelig aldeles intet har at leve af. Efter hine Mænds indflydelsesrige anbefaling og en lang Audiens, som Hertz desangaaende havde hos Kongen, tør han gøre sig Haab om begge Dele. Ogsaa Prins Christian, til hvem han ikke vilde gaa af sig selv, har ladet ham sige, at han ønskede at se ham, og Hertz har formodenlig idag været hos ham. Iøvrigt presses han fra alle, eller dog en Hoben Sider, om Understøttelse i litterair Henseende; især er det snurrtigt, hvilket Raseri der viser sig i Henseende til Tidsskrifter. Foruden Collin, der taler godt for det danske Ugeskrift, har Ørsted oftere haft fat paa Hertz for at udgive et Tidsskrift; Heiberg vil have Hertz til i Forbindelse med sig og Poul Møller at udgive et Maanedsskrift, og David, der talte til Thortsen om et nyt Ugeskrift at udgive, sendte Boghandler Soldenfeldt (forhen Salomon Soldin) op til Hertz for endvidere at sondere ham. Naturligvis indlader han sig ikke i noget af disse Foretagender, der vel ogsaa snart igen vilde gaa i Staa, selv om han kunde og vilde deltage med.

Men Du har sagtens alt længe været ked af denne Passiaren om een Person og Ting og savnet den sædvanlige Arlequinsagtige Brogethed, der viser sig i mine Skrivelser. Jeg kommer derfor til at begynde med denne min Nyhedspost, som imidlertid vil blive noget s. 177 kort, især imod det foregaaendes Længde. Hvad Constitutionsvæsenet angaar, saa ere de tyske Vise nu forsamlede og raadslaa af alle Kræfter over de eller det Udkast, der er dem forelagt. De skulle være færdige dermed, inden Kongen rejser, hvilket sker i Slutningen af Maj eller Begyndelsen af Juni, og de arbejde derfor meget stærkt, men deres Forhandlinger holdes i allerhøjeste Grad hemmelige: der lader sig ikke eet Ord forlyde, undtagen i Almindelighed, at de ikke ere saa ganske enige med det dem forelagte Udkast, og at de undertiden ere saa ivrige i at lade føre til Protokols, at Secretæren maa bede dem give Tid, da han ikke kan skrive saa hastigt, som de kunne tale. Hvad det danske Udkast angaar, da blev der forelagt Kongen tre Opsatser; den ene — egenlig Ørsteds i Kommissionens Navn, men hvor ikke hans dissenterende Mening var fremsat — var med nogle Modifikationer bleven forandret til et Votum fra Stemann, hvori han i meget afveg fra det øvrige Cancellie; det andet var Cancelliets Udkast, saaledes som Pluraliteten ønskede det, og det tredje Ørsteds særlige Votum om Middelbarheden af Valgene. Da disse vare foredragne Kongen, approberedes eet, nok Stemanns, med Modifikationer af det andet, hvorimod Ørsteds om Valgenes Middelbarhed forkastedes. Det saaledes paany udarbejdede Udkast er det, som skal forelægges de danske Vise. Forresten er det ikkun af de Tyske, man venter sig noget; til de danske kloge Mænd har man ingen Lid, og i en Maanedstid efter at deres Navne vare blevne bekendtgjorte, udøste sig Publici Vittighed i alle Slags Bonmots over den største Del af dem. Saaledes omtalte man en Karrikatur, som skulde være udkommen, men som efter al Sandsynlighed kun eksisterede i Folkemunde, forestillende samtlige Vise med s. 178 Stemann i Spidsen, der sang efter Helten i »Pigen ved Søen«: »Her kommer jeg med mine Mænd«; Overpræsident Moltke, der gik istaa i sin lille Tale paa Skydebanen ved Prinsesse Wilhelmine-Festen for et Par Aar siden, sagde: »Jeg siger kort ja; jeg husker nok min sidste Tale«; Stiftamtmanden, Grev Knuth, der beskyldes for først at maatte have indhentet sin Fuldmægtigs Samtykke, inden han indvilligede i at flytte fra Holbæks Amtmandskab til Kjøbenhavns, sagde: »Hvis der skal voteres iaften, maa jeg bede om Betænkning til imorgen«; Justitiarius Bornemann bukkede og sagde: »Jeg underkaster mig i eet og alt Hans Majestæt Kongens allernaadigste Vilje«; den gamle, nu taabelige, Grosserer, Etatsraad Eriksen sagde: »Jeg repræsenterer Grosserer- Societetet i sin Barndom«; og Biskoppen, der ellers altid plejer at sige langtrukket: »Ja . . . men«, sagde: »Men . . . ja« osv. —

12

Poetica er der strømmet ud i stor Mængde i den senere Tid, men idel Tant. Hr. stud. theol. Holsts Romancer ¹⁾ ere, saa vidt jeg har set i dem, kun maadelige, og den anden udkomne Romance-Række — der siges af den unge Poet Hansen — skal kun være lidet bedre. Bemeldte Holst har endvidere skrevet et dramatisk Stykke i 1 Akt, »Kai Lykke«, som Hertz, Chr. Winther og bemeldte Hansen forleden bleve budte paa til Skuespiller Nielsen; denne skulde forelæse det, og de andre bedømme det; men jeg har glemt at spørge om, s. 179 hvor slet det var. Andersens »Brud fra Lammermoor« ¹⁾ er en afskyelig raa Extrakt af Scotts Roman, men ved sin Stof-Rigdom og en særdeles behagelig Musik, som Bredahl (ej Poeten), skal have sat til den, gør den temmelig Lykke. Skuespiller Holsts »Maidagen« ²⁾ gjorde ogsaa Fortune; den skal virkelig tage sig godt

ud paa Theatret, men er meget maadelig, naar den læses. Iøvrigt spiller samme Holst nu endel bedre, end han skriver; jeg saa ham forleden som Brienne i »Amors Geniestreger«, og fandt ham virkelig ulastelig. Jeg vilde ønske, at Du kunde faa dette Stykke at se her paa Theatret. Foruden at Du sikkert vilde finde stort Behag i Comedien selv, vilde Du forbavses over Spillet; ikke blot at Karaktererne fremstilles fortræffeligt, og at Sæmmenspillet er ypperligt, saa spilles det med en saadan Finhed og Ynde, at man troer at se ægte franske Acteurer og Actricer, og alligevel med en saadan Grundighed, at næsten ikke een af de piquante Vendinger i Dialogen gaar forloren. Da jeg kender Stykket saa nøje og derefter maa gøre store Fordringer i Henseende til Spillet, kan Du formode, at min Dom er fuldkommen grundet Heiberg tænker paa at udgive de philosophiske og æstetiske Forelæsninger, han holder ved Militairacademiet. Især de første skulle være meget Hegelske, men Poul Møller — der rigtignok er en ublu Løgner — siger, at Heiberg næsten slet ikke kender til den Hegelske Philosophie, og at han maa sidde med Hegels Encycloplædi for sig, medens han skriver, fordi han ellers forvirres i s. 180 Terminologien. Forunderligt er det ogsaa, hvad Heiberg havde tilstaaet for Hertz, at han, hvis musikalske Metrik- Theori grunder sig paa Tyskeren Apels Theori, ikke kendte Apels eget store Værk over den Materie, men havde sine Meninger — som han sagde — andetstedsfra, hvilket andet Sted efter Thortsens rimelige Gætning næppe kan være andet end Conversations-Lexiconet, hvor der skal findes en temmelig udførlig Artikel derom, forfattet af Apel selv. Iøvrigt søger Heiberg med megen Iver et æsthetisk Professor-Embedet ved Universitetet; om et saadant kan ansees for at være bleven ledigt ved Rahbeks Død, eller om det er et nyt, veed jeg ikke. —

12*